

'n Kategoriseringsnetwerk vir die valensiemorfeem in Afrikaans

Benito Trollip
Noordwes-Universiteit, Potchefstroomkampus
benmapstieks@gmail.com

In samewerking met professors Gerhard van Huyssteen
(Noordwes-Universiteit, Potchefstroomkampus) en Frans Hinskens (Meertens Instituut)

Gents Colloquium over het Afrikaans, 23 Oktober 2015

Struktur

- ❑ Inleiding, verschillende begrippe
- ❑ Data
- ❑ Netwerk en eksperiment
- ❑ Vrae en voorstelle

Bestaande posisie(1)

- ❑ Begrippe, definisies en funksies
  - ❑ Combrink (1990), Van Huyssteen (2010)
  - ❑ Bauer (2009), Don (2009) en Lieber & Stekauer (2009)
  - ❑ Nubling en Szczepaniak (2008, 2013)
  - ❑ Krott et al. (2001, 2004), Neijt et al. (2010), Van Tiel et al. (2011)
  - ❑ Labrune (2014)

Bestaande posisie(2)

- ❑ Konseptuele inhoud
  - ❑ Nie alleen formeel:
    - ❑ hartchirurg, hartedrang, hartsbeswaar.
    - ❑ doodluiters, doderitueel, doodseis

- ❑ Moderne navorsing in Afrikaans
  - ❑ Kognitiewe grammatika
  - ❑ Maksimalisties
  - ❑ Doel

Data en bronne (1)

- ❑ AuCoPro
  - ❑ Geskiedenis en agtergrond
  - ❑ NN en XN
  - ❑ Skeiding
  - ❑ *bewaking _ s + diens*
  - ❑ *rosyn _ e + koek*

- ❑ NCHLT
  - ❑ POS - MGN spesifiek
  - ❑ *leerder*

- ❑ AWS
  - ❑ Wyse van annotasie
  - ❑ Semanties

Semanties
ABOUT-2-2.1.6.1
HAVE-2-2.1.2.4

leer[RFV]d[MLG]er[SDN]

31248

Data en bronne (2)

- ❑ Geamalgameerde lyste
  - ❑ NN-samestellings (AuCoPro)
  - ❑ Afleidings (NCHLT)
  - ❑ Koppeltekens (AWS)
  - ❑ Eie samestellings

} 624

Data en bronne (3)

□ NN-samestellings (AuCoPro)

-e-	19	= 10.1%
-er-	1	= 0,5%
-n-	1	= 0,5%
-ns-	5	= 2,7%
-s-	167	= 89,3%
“_”	4	= 2,1%

2.1.2.1 - BESIT	38	= 20,3%
2.1.2.4 - KOMPONENT	14	= 7,5%
2.1.5.1 - DEELNEMER	48	= 25,7%
2.1.6.1 - TEMA	29	= 15,5%
2.1.6.3 - OORSAAK	15	= 8%

Data en bronne (4)

❑ Afleidings (NCHLT)

-d-	11
-e-	4

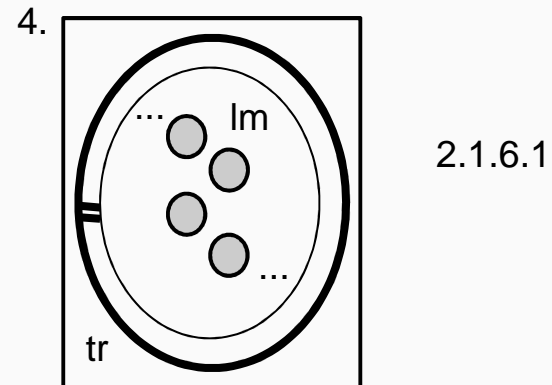
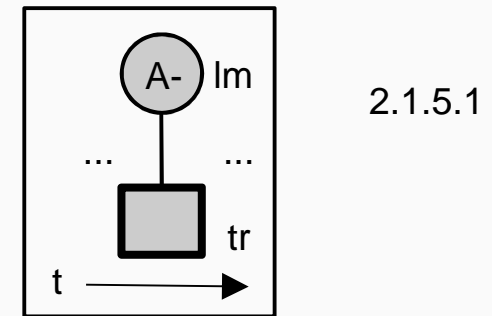
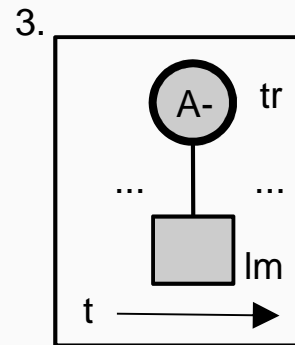
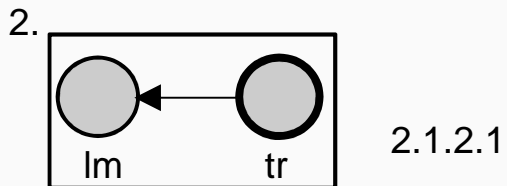
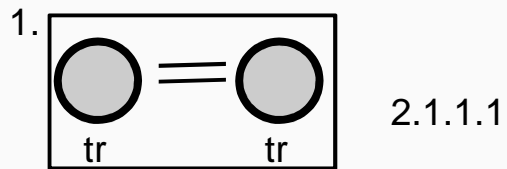
Data en bronne (5)

❑ Koppeltekens (AWS)

2.1.1.1 - X EN X	85	= 27,3%
2.1.2.3 - EIENSKAP	57	= 18,3%
2.1.2.4 - KOMPONENT	28	= 9%
2.1.5.1- DEELNEMER	24	= 7,7%
2.1.6.1 - TEMA	51	= 16,4%

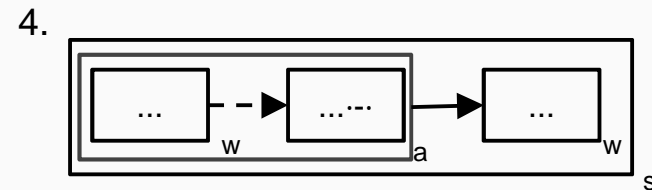
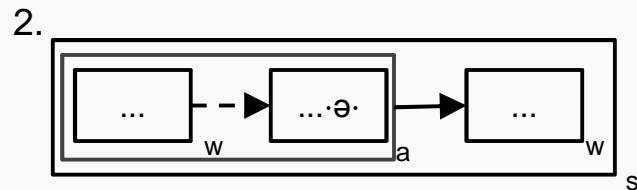
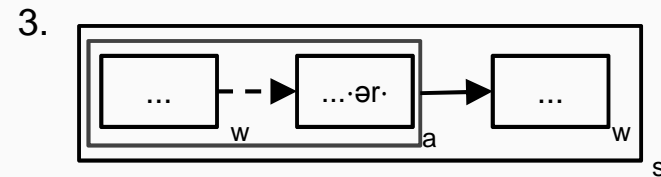
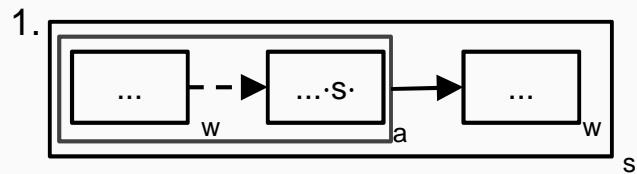
Konstruksieskemas (1)

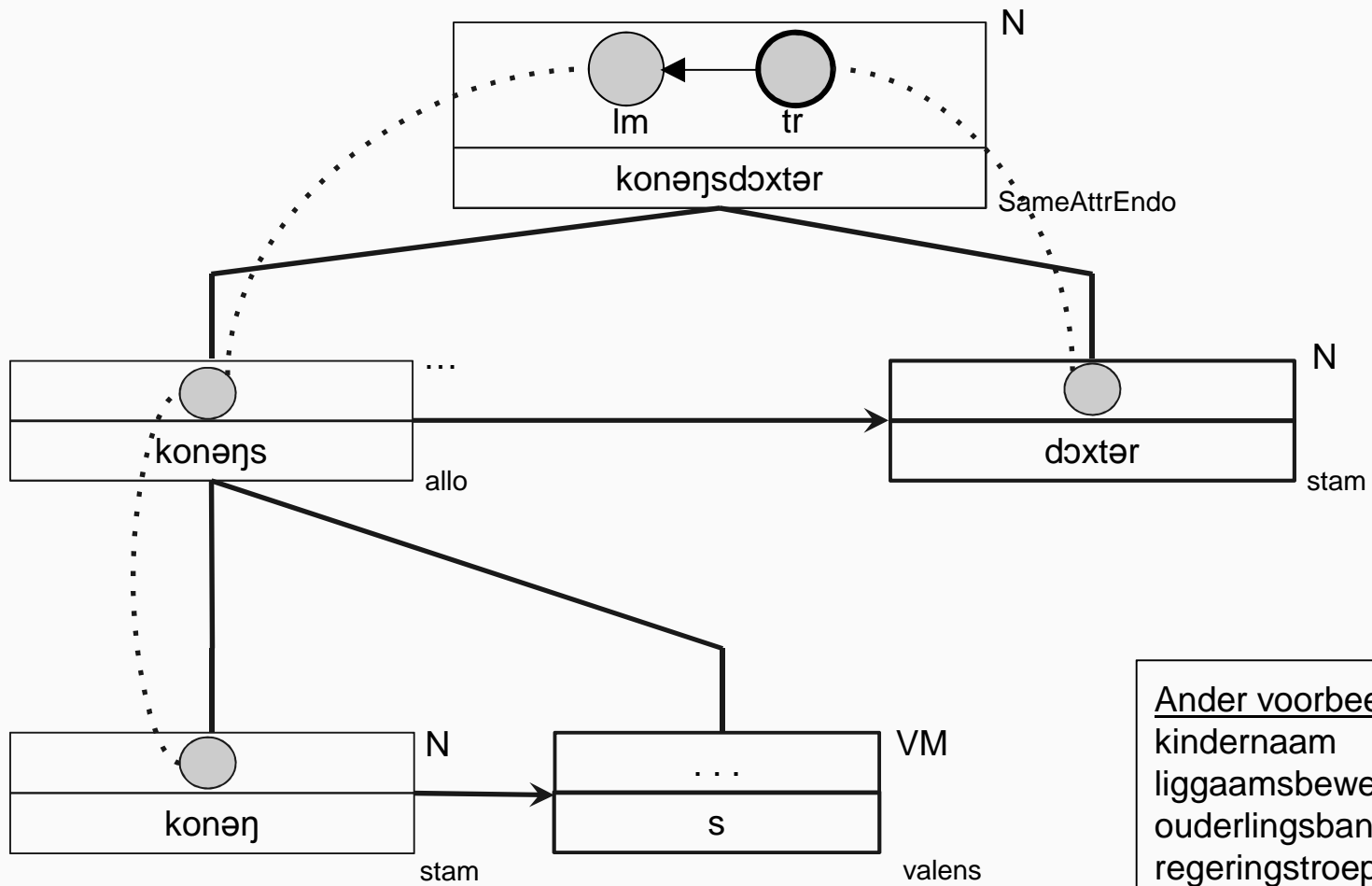
□ Semanties/Konseptueel

Konstruksieskemas (2)

□ Fonologies/Realiserend

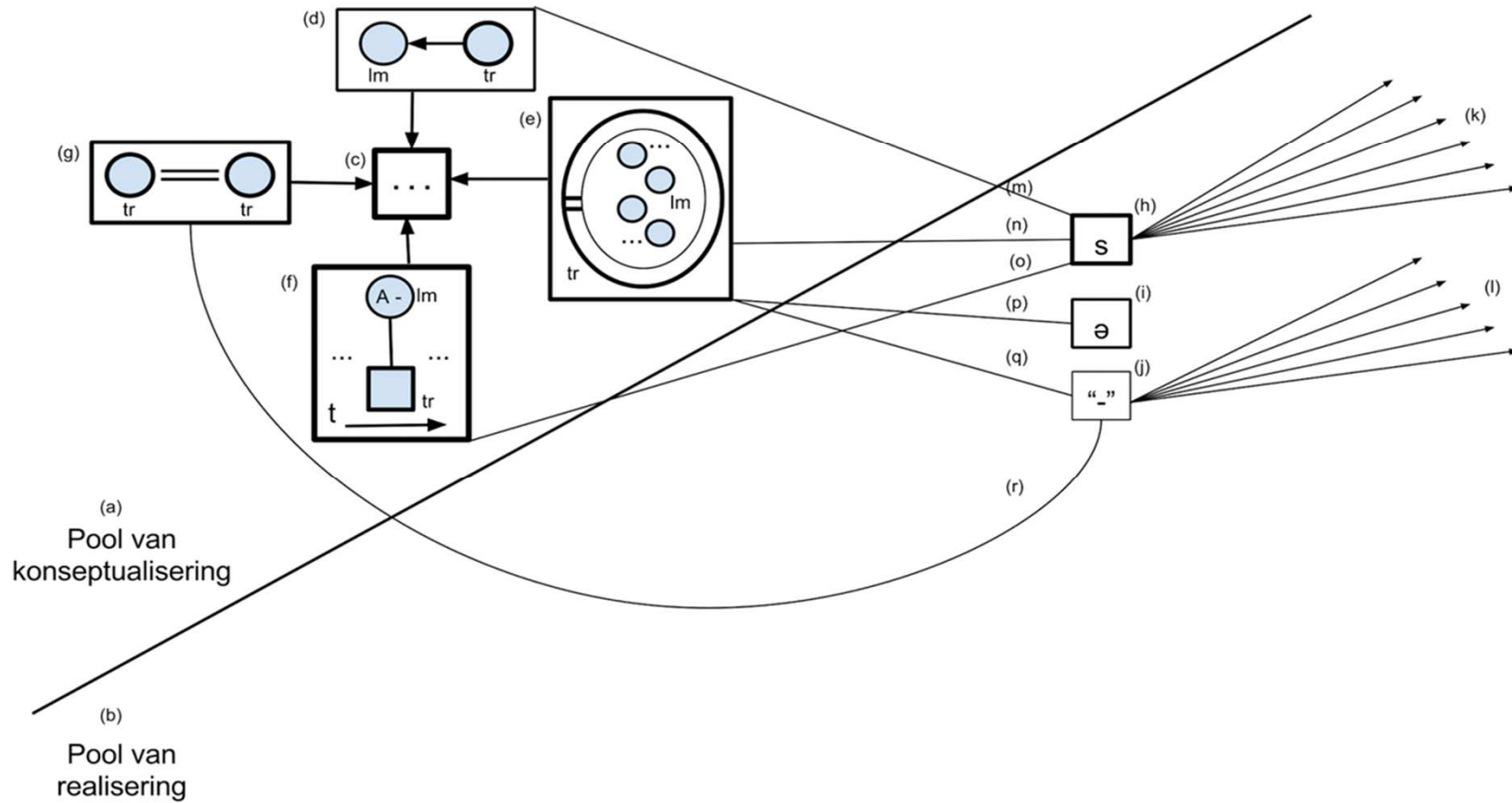

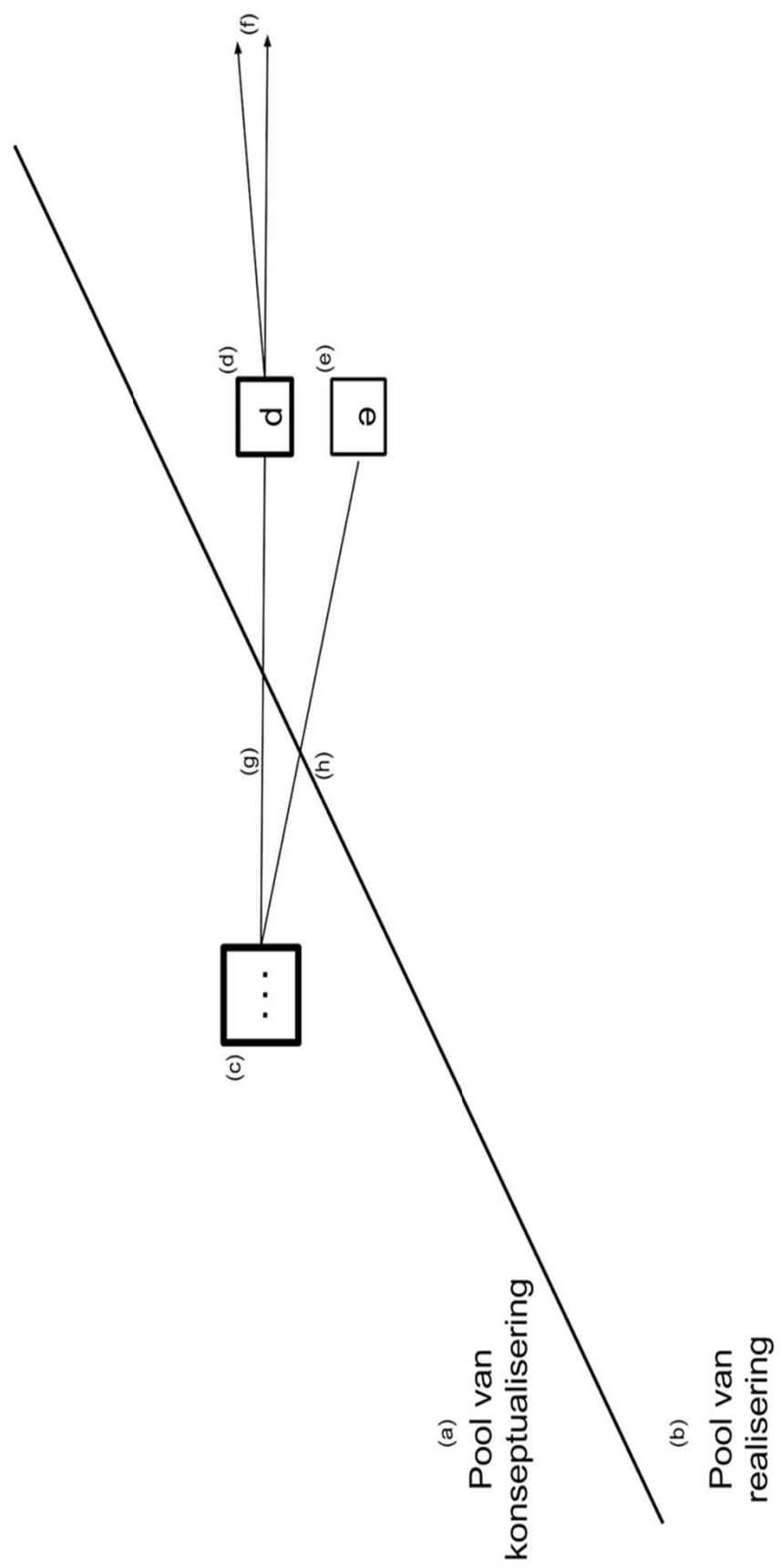
Ander voorbeelde:
 kindernaam
 liggaamsbeweging
 ouderlingsbank
 regeringstroepe

Kategoriseringsnetwerk van die valensiemorfeem in Afrikaans (Komposita)

tr = trajektor = primêre fokuspunt
lm = landmerk = sekondêre fokuspunt

Kategoriseringsnetwerk van die valensiemorfeem in Afrikaans (Niekomposita)

Eksperiment

	2.1.1.1 "X en X"	2.1.2.1 "X besit X"	2.1.5.1 "X neem deel aan X"	2.1.6.1 "X gaan oor X"
✓- VV VK KV KK (identies) KK (verskillend)	iglo-opstal sambreel-kierie	mossieasem juffroustafel bodesmotor biskopspotlood	eggo-opname emmerruiling suurstofwinning	gare-indeks boetekritiek hitteraaisel engelelesing oproerkennis
-- VV VK KV KK (identies) KK (verskillend)	appel-lemoen bottel-gewig	hertoëhotel soldatekamer	gordeldiefstal	sebra-akkoord pastaformule poeierresep blyspeltaboe
-✓ VV VK KV KK (identies) KK (verskillend)		kapteinsjapon	moerasesperiment skulppromosie inkgradering	relikkatalogus asbesdebat
✓✓ VV VK KV KK (identies) KK (verskillend)	lakei-vriend	agente-unie rebellwapen	vulkaandreiging	lanternopsie impulsstelsel ivoortydskrif

Vraelys

❑ Voorbeeldvraag:

'n Raaisel wat spesifiek gaan oor die plaasvind al dan nie van 'n storm noem jy 'n / Een raaisel dat handel over het plaatsvinden of niet-plaatsvinden van een storm zou jij kunnen noemen een:

stormraaisel	
stormsraaisel	
stormeraaisel	
storm-raaisel	
Ander:	

Gevolgtrekking

- ❑ Onsekerheid
- ❑ Maksimalistiese benadering
- ❑ Verifikasie

Dankie

Bronnelys

Banga, A., Hanssen, E., Schreuder, R. & Neijt, A. 2012. How subtle differences in orthography influence conceptual interpretation. *Written Language & Literacy* 15(2):185-208.

Banga, A., Hanssen, E., Schreuder, R. & Neijt, A. 2013. Two languages, two sets of interpretations: Language-specific influences of morphological form on Dutch and English speakers' interpretation of compounds. *Cognitive Linguistics* 24(2):195-220.

Bauer, L. 2009. Typology of compounds. (In Lieber, R. & Štekauer, P., eds. *The Oxford Handbook of Compounding*. Oxford: Oxford University Press. p. 343-356).

Botha, R.P. 1964. Voorstudie tot 'n klassifikasie van Afrikaanse komposita. Stellenbosch: Universiteit van Stellenbosch. (Tesis - M.A.)

Combrink, J.G.H. 1990. Afrikaanse Morfologie: Capita Exemplaria. Pretoria: Academica.

Combrink, J.G.H. & De Stadler, L.G. 1987. Afrikaanse Fonologie. Johannesburg: Macmillan Suid-Afrika.

Don, J. 2009. IE, Germanic: Dutch. (In Lieber, R. & Štekauer, P., eds. *The Oxford Handbook of Compounding*. Oxford: Oxford University Press. p. 370-385).

Hanssen, E. 2011. *Linking elements in compounds: Regional variation in speech production and perception*. Nijmegen: Radboud Universiteit Nijmegen. (Tesis – PhD).

Jansen, C., Schreuder, R. & Neijt, A. 2007. The influence of spelling conventions on perceived plurality in compounds: A comparison of Dutch and Afrikaans. *Written Language & Literacy* 10(2):105-114.

Kempen, W. 1969. *Samestelling, Afleiding en Woordsoortelike Meerfunksionaliteit in Afrikaans*. Kaapstad: Nasou Beperk.

Krott A., Baayen, R.H. en Schreuder, R. 2001. Analogy in morphology: modeling the choice of linking morphemes in Dutch. *Linguistics* 39(1):51-93.

Krott, A., Hagoort, P. en Baayen, R.H. 2004. Sublexical units and supralexic combinatorics in the processing of interfixed Dutch compounds. *Language and Cognitive Processes* 19(3):453-471.

Krott, A., Krebbers, L., Schreuder, R. & Baayen, R.H. 2002. Semantic Influence on Linkers in Dutch Noun-Noun Compounds. *Folia Linguistica* 36(1-2):7-22.

Krott, A., Schreuder, R., Baayen, R.H. & Dressler, W.U. 2007. Analogical effects on linking elements in German compound word. *Language and Cognitive Processes* 22(1):25-57.

Labrone, L. (2014). Featural linking elements in Basque compounds. *Morphology* 24(4):377-405.

Langacker, R.W. 2000. *Grammar and Conceptualization*. Berlin: Mouton de Gruyter.

Langacker, R.W. 2013. *Essentials of Cognitive Grammar*. New York: Oxford University Press.

Lieber, R. & Štekauer, P. 2009. Introduction. (*In* Lieber, R. & Štekauer, P., *reds.* The Oxford Handbook of Compounding. Oxford: Oxford University Press. p. 3-18).

Mattens, W.H.M. 1970. De Indifferentialis: een onderzoek naar het anumerieke gebruik van het substantief in het algemeen bruikbaar Nederlands. Assen: Van Gorcum.

Neijt, A., Baayen, H. & Schreuder, R. 2006. Formal and semantic constraints on the interpretation of the suffix -s in reading Dutch nominal compounds. *Written Language and Literacy* 9(2):247-264.

Neijt, A., Schreuder, R. & Jansen, C. 2010. Van boekenbonnen en feëverhale De tussenklank e(n) in Nederlands en Afrikaanse samestellingen: vorm of betekenis? *Nederlandse Taalkunde* 15(2):125-147.

Nübling, D. & Szczepaniak, R. 2008. On the way from morphology to phonology: German linking elements and the role of the phonological word. *Morphology* 18:1-25.

Nübling, D. & Szczepaniak, R. 2013. Linking elements in German Origin: Change, Functionalization.

<http://link.springer.com.nwulib.nwu.ac.za/article/10.1007/s11525-013-9213-9> Datum van gebruik: 29 Julie 2013.

Renner, V. 2013. English *cum*, a borrowed coordinator turned complex-compound marker. *Morphology* 23:57-66.

Taalkommissie van die Suid-Afrikaanse Akademie vir Wetenskap en Kuns. 2009. Afrikaanse Woordelys en Spelreëls. 10de uitg. Kaapstad: Pharos Woordeboeke.

Tuggy, D. 2005. Cognitive Approach to Word-Formation. (In Štekauer, P. & Lieber, R., reds. Handbook of Word-Formation. Springer: Nederland. p. 233-265).

Van Huyssteen, G.B. 2002. Teoretiese vooronderstellings van 'n kognitiewe gebruiksgebaseerde beskrywingsmodel vir die Afrikaanse grammatika. *Southern African Linguistics and Applied Language Studies* 20(4): 303-323.

Van Huyssteen, G.B. 2005a. 'n Kognitiewe gebruiksebaseerde beskrywingsmodel vir die Afrikaanse grammatika. *Southern African Linguistics and Applied Language Studies* 23(2): p. 125-137.

Van Huyssteen, G.B. 2005b. On Valence Morphemes in Afrikaans. Bydrae gelewer by die International Cognitive Linguistics Conference, Seoul, Korea, 19 Julie 2005.

Van Huyssteen, G.B. 2010. (Re)defining Component Structures in Morphological Constructions: A Cognitive Grammar Perspective. (In: Michel, S. & Onysko, A., reds. *Cognitive Approaches to Word-Formation*. Berlin: Mouton de Gruyter. p. 1-30.)

Van Tiel, B., Rem, M. & Neijt, A. 2011. De historische ontwikkeling van de tussenklank in Nederlandse nominale samenstellingen. *Nederlandse Taalkunde* 16(2):120-140.

Verkuyl, H. 2007. De gedachte aan een meervoud in een eerste lid van een samenstelling: aan wat denkt men dan eigenlijk? (In Moerdijk, F., Van Santen, A. & Tempelaars, R., reds. *Leven met woorden*. Opstellen aangeboden aan Piet van Sterkenburg. Leiden: INL & Brill, p.457-466).